

PROMOVAREA LECTURII PENTRU COPII: PARADIGMA BIBLIOTECILOR GERMANE

Valentina TURVINENCO

Abstract

The identity of the kids' libraries is now a prioritaire subject. The article highlight the experience of the german libraries in the development of the freedom of expression and of the creativity of children which can be implemented in the libraries of the Republic of Moldova. The author proposes news ways of lecture stimulation.

Keywords: children, lecture promotion, children libraries, online lecture

* * *

Lumea s-a schimbat și continuă să se schimbe. Fluxul de informații, noile tehnologii, oferta bogată pentru petrecerea timpului liber schimbă radical stilul de viață al omului de azi.

În condițiile în care vocea producției media este atât de influentă, rămîne a fi inevitabilă formarea personalității copilului în afara ei.

Copiii, tinerii formează categoria cea mai susceptibilă a societății. Utilizarea tuturor posibilităților oferite de bibliotecile pentru copii poate ajuta adolescenților de a deveni educați, culturali, creativi, personalități social valoroase, care vor trăi și vor lucra într-o lume informațională, într-o societate bazată pe cunoaștere. Lectura, ca și cunoștințele de cultură generală a copiilor de astăzi constituie fundamentul culturii și economiei de mâine. În această privință, educația gustului lecturii este una din condițiile principale pentru dezvoltarea societății țării noastre.

Luînd în considerație importanța lecturii pentru formarea unei personalități spirituale dezvoltate, bine educate și social active, e nevoie de a sublinia rolul fundamental al copilăriei și influența ei în acest proces. În copilărie se stabilesc interesele și preferințele culturale, competențele și nevoile de dezvoltare a valorilor.

Deservirea generației mai tinere este în mare măsură diferită de cea a adulților. Aceasta se bazează pe cunoaștere, luîndu-se în considerare vârsta, caracteristicile psihologice, diferențele socio-demografice, caracteristicile dezvoltării copiilor și adolescenților. Acest fapt complică foarte mult munca bibliotecarilor cu tînăra generație și stabilește o serie de cerințe pentru organizarea fondului și privind deservirea ei.

Conform rezultatelor unor studii, un copil de aproximativ 12 ani, care nu are formată obișnuința de a citi, ia o carte în mîini doar sub influența unor circumstanțe externe. De regulă, la el nu se formează o motivație intrinsecă a lecturii. În continuare va fi mult mai complicat a implica copiii și adolescenții în procesul de lectură, decît în prima etapă a copilăriei, atunci cînd este mai ușor de a influența asupra lor, folosind doar o atenție minimă. În așa caz în biblioteca pentru copii sînt atrași chiar și cei mai mici, iar părinții lor sînt implicați în formarea cititorului. Fiecare vîrstă se caracterizează prin activități particulare, care dezvoltă pozitiv personalitatea copilului.

Copilul nu poate fi forțat să citească. Lectura este imposibilă fără prezența unui stimul ce trebuie educat încă din familie prin ședințe de citire comune, prin implicarea părinților, educatorilor și a bibliotecarilor, prin acțiuni specifice, prin antrenarea în dezbateri pe marginea celor citite, prin efort participativ.

Gustul pentru lectură este cultivat într-o manieră foarte subtilă, încă începînd cu perioada de copilărie.

Bibliotecarii ce lucrează cu copiii încearcă să oprească decăderea intelectuală. Ei devin ultimele avanposturi în calea simplificării lecturilor pentru copii.

Copiii, ca utilizatori ai bibliotecii, se deosebesc în mod evident de adulți. Bibliotecile din Germania conțin diverse informații menite pentru orice etapă de dezvoltare a copilului. În aceste biblioteci este asigurat un mediu confortabil, grație căruia copilul este mai atras de lecturi, de lucrul creativ, este mai dispus de a asculta și de a comunica cu semenii lui. În astfel de condiții există un principiu comun de abordare a copiilor de orice vîrstă. Cu cît copilul este mai mic, cu atît accentul se pune mai mult pe activitățile de joc, pe o multitudine de metode vizuale ce includ imagini, picturi, desene animate, obiecte ș.a.

Pentru această categorie de vîrstă se folosesc jucării de tipul cărți cartonate cu coperte plăcute la atingere. În procesul de lucru se axează pe sarcini de recunoaștere a personajelor de pe desene, din teatrul de păpuși în miniatură. Pentru prezentarea cărților se practică citirea expresivă a textelor, ceea ce contribuie la dezvoltarea vocabularului.

Toate activitățile în care sînt implicați preșcolarii: jocul, desenul, modelarea – toate se bazează pe conținutul unei cărți ce are o încărcătură emoțională deosebită. Bibliotecarii și părinții acestor copii se străduiesc să prezinte biblioteca ca pe un mediu în care este foarte interesant și util să te

afli și în care este voie să participi. Ei implică preșcolarii și părinții acestora în activități în comun legate de lectură și carte.

În Germania se depun eforturi mari în scopul soluționării acestei probleme. Un exemplu evident este legătura strânsă dintre bibliotecarii germani și părinți. Ei adoptă o strategie de sprijin a lecturii și creează metode pragmatice. Părinții acționează la unison cu bibliotecarii, informându-i despre teme pentru lecturi și fac propuneri de titluri de carte și alte documente. Este de precizat faptul că ei înșiși sînt cititori activi. În acest scop există diferite forme de interacțiuni între părinți și bibliotecari:

1. Ajutorul la lectura în grup: o dată pe săptămîină se desfășoară ședințe de lectură, ce implică citirea textelor după care se organizează discuții.

2. Ajutorul la lectura individuală: împreună cu copilul se citesc texte scurte. În baza conținutului se adresează întrebări pentru a se asigura că sensul a fost înțeles. Astfel de traininguri dau copilului încredere că orice dificultate a lecturii poate fi depășită. Esențial este faptul că ședințele nu trebuie să depășească 15 minute.

3. Citirea în voce tare: se organizează grupuri de interese și se invită persoane ce au capacitatea de a citi expresiv și clar pentru a monitoriza activitatea.

4. Invitarea voluntarilor în lucrul bibliotecilor pentru copii: bibliotecile școlilor contează pe ajutorul părinților. Deseori se organizează grupuri de părinți care se ocupă nu numai de împrumutul cărților, dar și de catalogare. Astfel se construiesc relații de cooperare strînse.

O deosebită atenție se acordă asigurării condițiilor de confort, cum ar fi designului interior: mobilier adecvat, inclusiv pentru cei cu posibilități limitate. Condițiile includ: căsuțe pentru jucat, covorașe, perne, jocuri cît mai populare. A face cunoștință cu o carte nu ar implica numai citirea ei.

Atragerea copilului la lectură se face prin intermediul jocului, care se organizează de către adulți. Bibliotecile germane pentru copii lucrează asiduu în acest context, creînd personaje de teatru. Acestea ajută la concentrarea atenției asupra unei anumite cărți. Și așa cum preșcolarii sînt însoțiți de părinți la bibliotecă, personalul îi implică și pe ei în activități.

În munca cu adolescenții, bibliotecarii prezintă acest mediu ca pe un loc unde ei pot găsi informații ca să-și facă mai eficient teme pentru acasă sau la formarea intelectuală pentru un eventual studiu postliceal.

Pentru adolescenți se utilizează metode moderne bine definite. Pentru ei se organizează discursuri, cluburi, discoteci, festivaluri de film, serate muzicale și alte activități ce ar implica participarea semenilor, a grupurilor mai mici sau chiar individuale, la promovarea cărților, lecturii, în cadrul cărora s-ar distribui semne de carte, placarde, postere.

În sălile bibliotecilor pentru copii din Germania se organizează deseori Săptămîna cărții pentru copii, concursuri, victorine, jocuri literare, lansări și prezentări de carte, întîlniri cu autori și pictori, Ziua ușilor deschise, sărbători dedicate cititorilor. Pe lîngă manifestările în masă, o atenție deosebită se acordă activităților de grup, care se fac în forme foarte variate: cercuri distractive și cluburi după interese, cluburi de lectură familiale, studii literare, studii de educație artistică și culturală a cititorului etc. În timpul activităților, copiii capătă deprinderi practice de a-și asculta, de a exprima opinia proprie, dar se și joacă, modelează, desenează. În așa mod obiectivul de bază în cadrul lucrului individual cu cititorul este creșterea nivelului lecturii. O cale metodică eficientă pe care o parcurg colegii noștri germani pentru a ridica interesul lecturii constă din activități concrete. În continuare vom enumera cîteva din cele care au o mai mare priză la public.

Victorina de cărți și selectarea jocurilor

Toate sarcinile se limitează la prezentarea elevilor, individual sau în grupuri, a structurii bibliotecii. Obligația acestei modalități este orientată spre acțiune, care este foarte îndrăgită de copii.

Exemplu: „Unde se găsește acest alineat?”

În grupă se distribuie alineate extrase din diverse cărți pentru copii. Ele sînt citite în voce tare ca ulterior să fie căutate în cărți. În procesul de căutare a paginii concrete la copii se formează deprinderea de „a lucra” cu o carte necunoscută. Sarcina poate fi simplificată, limitînd numărul de cărți.

Exemplu: „Despre ce carte este vorba?”

Participanții primesc cartonașe care conțin o multitudine de sarcini bazate pe conținutul unei cărți, eventual de diferite grade de complexitate. Astfel copiii ar putea să descopere cărți noi în bibliotecă, să cunoască noi titluri și noi genuri literare.

Exemplu: „Foaia informativă”

În acest caz în vizor se află personajele cărții sau autorii care pot fi găsiți prin intermediul unei foi ce ar conține indicii.

Exemplu: „Pe ce raft se află cartea?”

Elevii trebuie să pună în ordine un sortiment de cărți, sugerându-li-se doar mici indicii despre regulile de clasificare. Pentru verificare se conduc de catalog, dar și după inscripțiile de pe raft.

Exemplu: „Upps, ce s-a întâmplat?”

Elevilor din clasele primare li se oferă copia unei coperti ce aparține unei cărți populare, înclieată pe un carton, protejată de o peliculă ce este tăiată ulterior astfel încât să formeze un puzzle. După ce copiii reușesc să structureze corect imaginea, ei trebuie să găsească cartea în bibliotecă. Elevii inițiați în lectură fac același lucru, dar cu o pagină din poveste.

Orele de lectură în bibliotecă

În condițiile în care în bibliotecă domină o atmosferă agreabilă atunci și lectura copiilor devine mai atrăgătoare. Lecturând doar un capitol de carte pentru copii poți trezi interesul și dorința lor de a continua firul epic la domiciliu, determinându-i astfel să împrumute cartea.

Pe parcursul unei perioade anume de timp s-au încercat mai multe metode de a motiva lectura în școlile primare.

Exemplu: „Bilderbuchkino”

Proiectarea pe un suport mai mare a unei imagini dintr-o carte pentru copii, dar și a cărții astfel încât aceasta să poată fi citită. În așa mod ilustrațiile pline de mistere pot să reveleze momente de creativitate și originalitate la copii.

Exemplu: „Partnerlesen”

Elevii citesc pe rând dintr-o carte. În acest context, este necesar de a asigura liniștea în încăperea.

Exemplu: „Buchvorstellungen”

Elevii aleg una din cărți și o prezintă colegilor, selectând pentru acesta diverse mijloace ca lecturarea unui alineat, demonstrarea imaginilor ș.a.

Timpul liber pentru citire

Pe lângă indicațiile și sarcinile descrise mai sus, este rațional de oferit întotdeauna o limită de timp ca elevul însuși să aleagă cărțile dragi, literatura preferată. Lectura se prezintă ca un proces foarte individual, iar de acest specific ar fi bine de ținut cont chiar și în bibliotecile școlare.

Exemplu: „Schreibwerkstatt”

Elevii compun texte în bibliotecă, comunică ideile și scopurile lor, apoi își citesc creațiile la conferințe tematice. Iar dacă textele se publică, atunci motivația poate fi mai mare. Elevii dezvoltă diverse teme originale în zona creației libere. Multe dintre cărțile din bibliotecă pot să fie ca un izvor de inspirație și pot oferi răspunsuri la întrebări concrete.

Activități speciale în bibliotecile școlare

Întâlniri cu autori și cu editori

Lecturile sînt un punct culminant în viața literară a unei școli. Experiența arată că întîlnirile cu autorii de cărți lasă o impresie puternică și trezește curiozitatea pentru a citi cartea respectivă. Ei pot să exprime părerile postlecturale sau să afle amănunte despre geneza cărții. Copiii manifestă un mare interes pentru a afla cum derulează procesul de scriere a unei cărți de la început pînă ce vede lumina tiparului deoarece astfel sînt scoase în evidență mai clar capacitățile personalității. Ei află că anume creativitatea și fantezia, precum și ambarcațiunile de activități financiare influențează apariția unei cărți. Privirea după culisele de producere a unei cărți poate să determine formarea unei atitudini și mai pozitive în utilizarea acestora și în viitor comportamentul copiilor este mai tolerant.

Concursul de lectură

Școlile primare organizează concursul de lectură în colaborare cu librăriile și bibliotecile publice. Concursul oferă oportunitatea de a prezenta povestea îndrăgită și de a descoperi noi cărți. Câștigătorii pot să repete prezentarea la o expoziție în cadrul căreia vor fi invitați părinți și rude.

Noaptea lecturii

Înnoptarea întregii clase în biblioteca școlii presupune faze de lectură ce se pot transforma în aventuri captivante. Percepțiile, senzațiile elevilor vor fi mult mai amplificate ținînd cont de mesajul cărții. Trăirile interioare vor fi mai intense.

Tîrgul de cărți

Pe rafturile dedicate copiilor se află în majoritatea cazurilor unele cărți care sînt citite doar o singură dată. Ele sînt schimbate pentru a împrumuta altele noi. Ar putea fi propuse și propriile achiziții. Planificarea, informarea altor clase și practicarea unor astfel de acțiuni pot genera preluarea obiceiului.

Marea lectură pentru pici

Sînt eficiente și vizitele grupurilor de copii la biblioteci. Această practică dezvoltă încrederea în biblioteci. În acest mediu copiii interrelaționează cu alți semeni, ceea ce permite dezvoltarea culturii

cărții. Amplificarea intereselor și competențelor în jurul cărții, asigură începutul reușit al schimbului de experiențe și opinii.

Lesen in Deutschland

Este o inițiativă a guvernului federal pentru promovarea lecturii extrașcolare. Acest program este orientat spre realizarea de reportaje, interviuri și sfaturi de specialitate, în promovarea lecturii clasice și on-line. Se asigură materiale de studiu. Este vorba de următoarele programe: rețeaua de lectură Baden-Württemberg, promovarea lecturii pentru copii, medierea literaturii, lucrul privind educația lecturii.

În ultima perioadă se intensifică eforturile în scopul organizării în bibliotecile pentru copii a lecturii în mediul virtual. Aproape toate bibliotecile au o pagină web. Organizarea site-urilor oferă posibilitatea utilizatorilor de a le accesa în orice timp convenabil și în orice loc pentru a obține informații de calitate, de a pune întrebări bibliotecarilor în regim on-line. Administratorii site-urilor își pun ca obiectiv reprezentarea informației despre literatura artistică și cea științifică pentru copii și adolescenți, consultarea utilizatorilor adulți (părinți, pedagogi, educatori) în privința organizării lecturii pentru copii. Navigarea pe site-uri este foarte simplă și pe înțelesul tuturor, inclusiv al copiilor. Pentru promovarea lecturii în Germania se acordă o atenție deosebită programelor speciale.

În procesul de satisfacere a cererii cititorilor, luând în considerație profilul bibliotecii, noi utilizăm diverse site-uri de proveniență germană sau din diferite țări vorbitoare de limbă germană. În lumea internetului există multe portaluri și site-uri ce abordează tematici diferite, inclusiv pentru copii. Pentru a ne orienta în acest ocean de informație, dar ca și să le facem utile colegilor noștri din R. Moldova, am putea face niște recomandări, care ar susține lucrul bibliotecarilor cu adolescenții și copiii.

Portalul Lernen mit Spass (<http://www.lernen-mit-spass.ch>) se adresează elevilor. Acesta devine un sprijin în studierea diferitor materii școlare. Fiecare pagină web este însoțită de diagrame și tabele ce facilitează navigarea și utilizarea informației. Prin intermediul acestui site un elev ar putea să-și dezvolte capacitatea de a scrie o compunere, să îndeplinească o serie de exerciții gramaticale on-line, garantându-i-se redactarea greșelilor. Pe aceeași pagină electronică ar putea găsi și rubrica Freizeit, ce conține metode interactive, incluzând comunicarea cu semenii și colegii ce au aceleași interese.

O atenție deosebită am dori să acordăm site-ului Basteln for Kinder und das Kind in Ihnen (<http://basteln-gestalten.de>). Bibliotecarii ar putea să utilizeze acest site pentru a inspira elevii la atelierele de creație, asigurând astfel motivarea participanților. Mai mult ca atât, acest site poartă un caracter original, iar în bibliotecile din R. Moldova nu a fost utilizat. Sînt oferite instrucțiuni detaliate din sfera lucrului manual utilizînd hîrtia și alte materiale, precum și din confecționarea diverselor obiecte tipice pentru sărbători. Sfaturile utile ar putea să pună în valoare semnificația tradițiilor și greutatea simbolurilor tradiționale ce țin de sărbătorile de Paști, de Crăciun, Anul Nou ș.a.

Resursele informaționale germane sînt un masiv de date imprimate pe diverse suporturi: cărți, periodice, audio și video documente, materiale electronice, CD-uri, DVD-uri, baze de date variate, care sînt utilizate pentru satisfacerea necesităților informaționale ale copiilor și adolescenților, precum și ale utilizatorilor bibliotecilor pentru copii.

Utilizarea noii tehnologii moderne în bibliotecile pentru copii devine o prioritate în sporirea motivării lecturii. Educarea culturii cititorului derivă mai întîi din deprinderea de a lectura zilnic, formată încă din mediul familiei, școlii și al bibliotecii. După părerea mai multor experți internaționali, Germania se impune ca un lider în sfera lucrului în biblioteci cu copiii.

Concluzii

Este bine cunoscut faptul că unul dintre instrumentele de dezvoltare a capacităților spiritual-intelectuale ale omului rămîne a fi lectura. Azi, pentru ca micuții să citească cărți de calitate, trebuie depuse mai multe eforturi ca adineaori. Viitorul societății noastre depinde foarte mult de faptul dacă vom reuși sau nu să schimbăm situația creată.

Referințe bibliografice

1. Arbeitsgemeinschaft aus der Bacherei. Koblenz: Landesbibliothekszenrum, 2005.
2. Bersch, Maria. Boppard: Lesetag in der Michael-Thonet-Schule. Koblenz, 2002.
3. Ebbertz, Martin. Kinder sind offene und unbefangene Leser. Trier, 2009.
4. Jurick, Benjamin. Mit dem Buch ins Bett. Mainz, 2003.
5. Pflaum, Gunter. Lesespa-Aktionen der Bibliotheken in Rheinland-Pflaz. Koblenz, 2007.
6. Schnellenberg, Beate. Konzepte zur Leseförderung mit Lesecken an Ganztagschulen. Koblenz, 2007.
7. Wilbert, Angela. Ein Buch ist gut fürs Selbstbewusstsein. Mainz, 2003.

Valentina TURVINENCO,

șef, Centrul de Informare și Documentare German